ISSN 2617-5932

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

• ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК. СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ
• ECONOMIC HERALD. SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION
• UNIVERSITY OF STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

Випуск 5 2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:
ШЕВЧУК ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
Заступники головного редактора:
МАЦЕЛЮХ НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
ОНИШКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
Відповідальний секретар:
ДРУЖИНСЬКА НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА,
кандидат економічних наук, УДФСУ (Україна)

Редакційна колегія:
АНДРУЩЕНКО ВОЛОДИМИР ЛЕОНІДОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
БЕЛІНСЬКА ЯНІНА ВАСИЛІВНА,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
БЕРЕСЛАВСЬКА ОЛЕНА ІВАНІВНА,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
БОЯРКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА,
доктор економічних наук, доцент, ДВНЗ «Університет банківської справи» (Україна)
ЗАЛІЗКО ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ІЛЬЇН ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА,
доктор економічних наук, професор, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Україна)
КОВАЛЕНКО ЮЛІЯ МИХАЙЛІВНА,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
КОЛЯДА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА,
кандидат економічних наук, с.н.с., доцент, УДФСУ (Україна)
КРАЄВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ,
доктор економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна)
ЛІСОВИЙ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
МАРТИНЕНКО ВАЛЕНТИНА ВІТАЛІЇВНА,
кандидат економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна)
ОЛЕШКО АННА АНАТОЛІЇВНА,
доктор економічних наук, професор, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна)
ОСМЯТЧЕНКО ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
ПАСІЧНИК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, ННЦ «Інститут аграрної економіки» (Україна)
ПАШКО ПАВЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
ПИЛИПІВ ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (Україна)
РІППА СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
СТЕЖКО НАДІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,
доктор економічних наук, доцент, УДФСУ (Україна)
ТКАЧЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,
доктор економічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
ШВАБІЙ КОСТЯНТИН ІВАНОВИЧ,
доктор економічних наук, професор, УДФСУ (Україна)
DŹWIGOŁ-BAROSZ MARIOLA, Ph.D., Associate Professor, Silesian University of Technology (Польща)
GÓRAL JUSTYNA, PhD, Assistant Professor (Польща, м. Варшава)
GOZORA VLADIMÍR, Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD., MBA (Словаччина, м. Братислава)
MIŚKIEWICZ RADOSŁAW, Ph.D. (Economics), Associate Professor, Silesian University of Technology (Польща)
NOWAK DARIUSZ, Dr. hab., Profesor, Poznań University of Economics and Business (Польща, м. Познань)
SIPKO JURAJ, Prof. Ing., PhD., MBA (Словаччина, м. Братислава)

ВИМОГИ ДО РУКОПИСУ

ПОДАННЯ МАТЕРІАЛІВ

До друку приймаються статті українською, російською та англійською мовами, що відповідають тематиці видання й містять наукові результати, не опубліковані раніше.

Матеріали подаються в роздрукованому вигляді на адресу журналу та надсилаються в електронному вигляді на e-mail: **ekonvisnik@nusta.edu.ua**

СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ

1. Рекомендація статті до друку (для авторів без наукового ступеня) підписана фахівцем з науковим ступенем і завірена підписом та печаткою установи, яка є зовнішньою щодо Університету ДФС України, та установи, де працює автор (автори) статті.

2. Відомості про автора:
– прізвище, ім'я, по батькові (повністю) українською, російською та англійською мовами;
– посада;
– назва установи/навчального закладу;
– науковий ступінь;
– вчене звання; контактні телефони автора;
– e-mail;
– поштова адреса.

СТРУКТУРА ПУБЛІКАЦІЇ

Наукові статті, що подаються до журналу, повинні обов'язково містити такі неодмінні елементи:
1. Індекс УДК (на початку статті ліворуч, напівжирним шрифтом).
2. Прізвище та ініціали автора(-ів) (праворуч, напівжирним шрифтом українською мовою).
3. Науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи (повністю) (українською, російською та англійською мовами).
4. E-mail автора(-ів).
5. ORCID ID автора(-ів).
6. Назва статті українською, російською та англійською мовами.
7. Стаття: 1) формулювання мети статті (постановка завдання); 2) постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; 3) аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Важливо виділити невирішені частини загальної проблеми, які саме досліджуються у статті; 4) виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів; 5) висновки з цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямі.
8. Список використаних джерел та його транслітерація (References) в алфавітному порядку.
9. Анотація до статті: прізвище та ініціали автора(-ів) (українською, російською та англійською мовами) та текст анотації українською, російською та англійською мовами: мовою статті – не менш 500 знаків; англійською чи українською (якщо стаття написана не цими мовами) – не менше 1800 знаків, включаючи ключові слова.
10. Ключові слова українською, російською та англійською мовами (5–7 слів або словосполучень).

КОМП'ЮТЕРНИЙ НАБІР

Загальний обсяг статі не повинен перевищувати 15 сторінок машинописного тексту.
Стаття подається у форматі MS Word 97-2003 (*.doc) або (*.rtf); поля по 20 мм; шрифт – Times New Roman; кегель – 14; інтервал – 1,5; відступ – 1,25.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бібліографічний опис списку використаних джерел оформляється за правилами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». References - транслітерований список цих же джерел, оформляється в стилі APA (American Psychological Association Style). Транслітерацію слід здійснювати відповідно до правил, прописаних у Постанові КМУ від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею».

ТАБЛИЦІ, СХЕМИ, МАЛЮНКИ

1. Таблиці, схеми, малюнки повинні мати посилання за текстом, бути пронумеровані, мати заголовок (назву, підпис) та посилання на джерело.

2. Ілюстративний матеріал має бути компактним та мати чітке зображення; написи на ілюстраціях і підписи до них мають бути подані мовою статті.

3. Формули подають за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation. Формули повинні бути пронумеровані.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АВТОРА

Відповідальність за зміст статті несе автор.
1. Автор зобов'язаний ретельно вичитати рукопис і підписати його на останній сторінці. Редакційна колегія може скорочувати й редагувати матеріал за погодженням з автором.
2. Автор підтверджує, що матеріал статті є виключно власним оригінальним дослідженням, оформлений із дотриманням правил цитування та посилань.
3. Автор підтверджує, що в матеріалах статті не містяться відомості, заборонені до опублікування.
4. Автор підтверджує, що надані до друку матеріали раніше не публікувались в інших виданнях та містять достовірну інформацію.

РОЗМІЩЕННЯ МАТЕРІАЛІВ

Повнотекстові версії номерів журналу представлені:
– на сайті УДФСУ за адресою: **www.nusta.edu.ua;**
– на сайті Наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» за адресою: **http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/index;**
– на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України за адресою: **www.irbis-nbuv.gov.ua**

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (УДФСУ)

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК ОПОДАТКУВАННЯ
ВИПУСК 5 2020

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б»)
Наказом МОН України від 15.10.2019 р. № 1301

Засновник, видавець та виготовлювач Університет державної фіскальної служби України

Заснований у 2017 р.,
є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)

Адреса редакції та видавця:
Україна, 08201, м. Ірпінь,
вул. Університетська, 31,
Університет ДФС України
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету ДФС України (протокол № 6 від 28.05.2020)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №22277-12177Р від 02.08.2016)

У разі передруку матеріалів посилання на журнал «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» обов'язкове

Виходить у міру накопичення матеріалу
© Університет ДФС України, 2020

Рецензування статей здійснено членами редакційної колегії

Відповідальний за випуск
Дружинська Н. С., к.е.н.

Над випуском працювали:
Редактор, коректор
Грабарчук М. М.
Технічне редагування та комп'ютерне верстання
Лисенко О. В.
Дизайн
Маншилін М. Ю.

Підписано до друку 22.06.2020 р.
Формат 70x108/16

Ум.-друк. арк. 9.5
Обл.-вид. арк. 9.7
Тираж 300 пр. Зам. № 902

Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08201

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 5104 від 20.05.2016

Університет державної фіскальної служби України запрошує здобувачів наукового ступеня доктора/кандидата наук до таких спеціалізованих вчених рад:

1. Наказом МОН від 10 травня 2017 року № 693
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 27 квітня 2017 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) економічних наук за спеціальностями 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» та 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит».
Голова ради:
Пашко Павло Володимирович,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор, Університет державної фіскальної служби України,
спеціальність 08.00.03.
Заступник голови:
Береславська Олена Іванівна,
д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу, Університет державної фіскальної служби України,
спеціальність 08.00.08.
Учений секретар:
Онишко Світлана Василівна,
д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 08.00.08.

2. Наказом МОН від 16 липня 2018 року № 775
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 05 липня 2018 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».
Голова ради:
Білоус Віктор Тарасович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Заступник голови:
Касьяненко Любов Михайлівна,
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права, Університет державної фіскальної служби України.
Учений секретар:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України.

3. Наказом МОН від 24 травня 2018 року № 527
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 16 травня 2018 року» утворено спеціалізовану вчену раду Д 27.855.03 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за спеціальностями 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» та 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність».
Голова ради:
Топчій Василь Васильович,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України, директор навчально-наукового інституту права, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.
Заступник голови:
Нікітін Юрій Вікторович,
д.ю.н., професор, професор кафедри Університету державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.08.
Учений секретар:
Грицюк Ігор Васильович,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики, Університет державної фіскальної служби України, спеціальність 12.00.09.

АСПІРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України відповідно до ліцензії, в межах ліцензованого обсягу оголошує прийом до аспірантури (ад'юнктури) для здобуття ступеня доктора філософії за очною та заочною формами навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	071 Облік і оподаткування
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право
28 Публічне управління та адміністрування	281 Публічне управління та адміністрування

До аспірантури (ад'юнктури) Університету приймаються громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які проживають на території України на законних підставах, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та виявили бажання здобути ступінь доктора філософії.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету здійснюється на конкурсній основі незалежно від джерел фінансування навчання. Не допускається вступ поза конкурсом для здобуття ступеня доктора філософії.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) Університету здійснюється за очною (денною) формою навчання за рахунок коштів державного бюджету або за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

За заочною формою навчання підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється виключно за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

Термін навчання в аспірантурі не перевищує чотирьох років.

Прийом до аспірантури (ад'юнктури) Університету проводиться в два етапи. Перший етап проводиться для аспірантів, які вступають за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб, за конкурсом у такі терміни:

– подання заяв про допуск до участі у конкурсі при першому етапі – з 02 березня до 13 березня 2020 року;
– вступні випробування – з 16 березня до 27 березня 2020 року;
– конкурсне зарахування – 01 квітня 2020 року;
– початок навчання – з 01 квітня 2020 року.

Другий етап проводиться у такі терміни:

- подання заяв про допуск до участі у конкурсі – з 13 липня до 31 липня 2020 року;
- вступні випробування – з 25 серпня до 05 вересня 2020 року;
- конкурсне зарахування – до 12 вересня 2020 року;
- початок навчання – з 01 жовтня 2020 року.

ДОКТОРАНТУРА

Університет державної фіскальної служби України оголошує прийом до докторантури для здобуття ступеня доктора наук за очною (денною) формою навчання.

Шифр та найменування галузей знань	Код та найменування спеціальностей
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування
08 Право	081 Право

Прийом до докторантури Університету здійснюється з урахуванням наукових досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

До докторантури Університету приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії (кандидата наук), наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема, публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

Нормативний строк підготовки доктора наук у докторантурі два роки.
Строк прийому заяв і документів – з 01 травня до 31 травня 2020 року.
Термін зарахування – до 12 вересня 2020 року.
Початок підготовки в докторантурі – з 01 жовтня 2020 року.

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 5

Ірпінь ● УДФСУ ● 2020

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Засновник, видавець: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)
Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, російська, англійська
Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22277-12177 Р від 02.08.2016
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної служби України (протокол № 6 від 28.05.2020)
Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б) в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: д.е.н., професор *О. А. Шевчук* (голов. ред.), д.е.н., професор *Н. П. Мацелюх* (заст. голов. ред.); д.е.н., професор *С. В. Онишко* (заст. голов. ред.); к.е.н. *Н. С. Дружинська* (відп. секр.); д.е.н., професор *В. Л. Андрущенко*; д.е.н., професор *Я. В. Белінська*; д.е.н., професор *О. І. Береславська*; д.е.н., доцент *І. М. Боярко*; д.е.н., професор *В. Д. Залізко*; д.е.н., професор *В. Ю. Ільїн*; д.е.н., професор *Л. М. Карпенко*; д.е.н., професор *Ю. М. Коваленко*; к.е.н., с.н.с., доцент *Т. А. Коляда*; д.е.н., доцент *В. М. Краєвський*; д.е.н., професор *А. В. Лісовий*; к.е.н., доцент *В. В. Мартиненко*; д.е.н., професор *А. А. Олешко*; д.е.н., професор *В. О. Осмятченко*; д.е.н., професор *Ю. В. Пасічник*; д.е.н., професор *П. В. Пашко*; д.е.н., професор *В. В. Пилипів*; д.е.н., професор *С. П. Pinna*; д.е.н., доцент *Н. В. Стежко*; д.е.н., професор *Н. В. Ткаченко*; д.е.н., професор *К. І. Швабій*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Польща); PhD, Assistant Professor *Góral Justyna* (Польща); Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimír* (Словаччина); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Польща); dr hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Польща); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Словаччина).

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : О. А. Шевчук (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2020. – Випуск 5. – 192 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Університет державної фіскальної служби України, 2020

УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ

Научный специализированный журнал

Выпуск 5

Ирпень ● УГФСУ ● 2020

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Основатель, издатель: Университет государственной фискальной службы Украины
Основан в 2017 году, правопреемник Научного вестника Национального университета государственной налоговой службы Украины (экономика, право)
Продолжаемое издание (выходит по мере накопления материала)
Языки издания: украинский, русский, английский
Свидетельство о Государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22277-12177 Р от 02.08.2016
Рекомендовано к печати решением Ученого совета Университета государственной фискальной службы Украины (протокол № 6 от 28.05.2020)
Журнал включен в Перечень научных специализированных изданий Украины (категория Б) в отрасли экономических наук приказом МОН Украины от 15.10.2019 № 1301

Редакционная коллегия: д.э.н., профессор *О. А. Шевчук* (глав. ред.), д.э.н., профессор *Н. П. Мацелюх* (зам. глав. ред.); д.э.н., профессор *С. В. Онышко* (зам. глав. ред.); к.э.н. *Н. С. Дружинская* (отв. секр.); д.э.н., профессор *В. Л. Андрущенко*; д.э.н., профессор *Я. В. Белинська*; д.э.н., профессор *Е. И. Береславская*; д.э.н., доцент *И. Н. Боярко*; д.э.н., профессор *В. Д. Зализко*; д.э.н., профессор *В. Ю. Ильин*; д.э.н., профессор *Л. Н. Карпенко*; д.э.н., профессор *Ю. М. Коваленко*; к.э.н., с.н.с., доцент *Т. А. Коляда*; д.э.н., доцент *В. Н. Краевский*; д.э.н., профессор *А. В. Лисовый*; к.э.н., доцент *В. В. Мартыненко*; д.э.н., профессор *А. А. Олешко*; д.э.н., профессор *В. А. Осмятченко*; д.э.н., профессор *Ю. В. Пасичник*; д.э.н., профессор *П. В. Пашко*; д.э.н., профессор *В. В. Пылыпив*; д.э.н., профессор *С. П. Punna*; д.э.н., доцент *Н. В. Стежко*; д.э.н., профессор *Н. В. Ткаченко*; д.э.н., профессор *К. И. Швабий*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Польша); PhD, Assistant Professor *Góral Justyna* (Польша); Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimír* (Словакия); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Польша); dr hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Польша); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Словакия).

Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение : научный специализированный журнал / редкол. : О. А. Шевчук (глав. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2020. – Выпуск 5. – 192 с.

Издание вмещает научные статьи, посвященные актуальным проблемам экономики.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований по вопросам теории и практики финансов, бухгалтерского учета, налогообложения и других направлений экономической науки.

Для научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется научными исследованиями в сфере экономики.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

Научным статьям, опубликованным в журнале, присваивается индекс DOI (Digital Object Identifier) – идентификатор цифрового объекта.

Журнал размещен в профильных международных наукометрических базах данных, репозиториях и поисковых системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышения рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. Сейчас редколлегия проводит работу по вхождению журнала в Scopus и Web of Science.

Адрес редакции:
ул. Университетская, 31
г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Во время ссылки на материалы научного журнала «Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение» нужно использовать транслитерируемое название «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» или «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Университет государственной фискальной службы Украины, 2020

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

ECONOMIC HERALD

SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION

The Scientific Professional Journal

Release 5

Irpin ● USFSU ● 2020

ISSN 2617-5932
UDC 330(05)

Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientifi c journal was founded in 2017. The journal is the successor of the journal Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine (Economics, Law)
Continued edition (released with the accumulation of material)
Language of publication: Ukrainian, Russian, English
The certificate of state registration of the print mass media: KB 22277-12177 P, 02.08.2016
Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of University of the SFS of Ukraine (Protocol № 6, 28.05.2020)
The journal is licensed as academic, professional journal (category B) in all economic sciences (Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine: № 1301, issued 15.10.2019)

Editorial Board: Dr. of Economics, Professor *Oleg Shevchuk* (Editor-in-chief); Dr. of Economics, Professor *Svitlana Onyshko* (deputy Ed.); Dr. of Economics, Professor, *Nataliia Matseliukh* (deputy Ed.); Ph.D. in Economics, *Nataliia Druzhynska* (resp. secr.); Dr. of Economics, Professor *Volodymyr Andruschchenko*; Dr. of Economics, Professor, *Yanina Belinska*; Dr. of Economics, Professor *Olena Bereslavska*; Dr. of Economics, Associate Professor *Iryna Boiarko*; Dr. of Economics, Professor *Vasily Zalizko*; Dr. of Economics, Professor *Valerij Ilin*; Dr. of Economics, Professor *Lidiia Karpenko*; Dr. of Economics, Professor *Yuliia Kovalenko*; Ph.D. in Economics, Associate Professor *Tetiana Koliada*; Dr. of Economics, Associate Professor *Volodymyr Kraevsky*; Dr. of Economics, Professor *Andrii Lisovyi*; Ph.D. in Economics, Associate professor *Valentyna Martynenko*; Dr. of Economics, Professor *Anna Oleshko*; Dr. of Economics, Professor *Volodymyr Osmiatchenko*; Dr. of Economics, Professor *Yurii Pasichnyk*; Dr. of Economics, Professor *Pavlo Pashko*; Dr. of Economics, Professor *Vitalii Pylypiv*; Dr. of Economics, Professor *Serhii Rippa*; Dr. of Economics, Associate Professor *Nadiia Stezhko*; Dr. of Economics, Professor *Nataliia Tkachenko*; Dr. of Economics, Professor *Kostiantyn Shvabii*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Poland); PhD., Assistant Professor *Góral Justyna* (Poland); Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimír* (Slovakia); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Poland); Dr/ hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Poland); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Slovakia).

Economic herald. Series: finance, accounting, taxation : the Scientific Professional Journal / Editorial Board : O. A. Shevchuk (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2020. – Release 5. – 192 p.

The publication contains scientific articles, devoted to actual problems of the economy.

The scientific journal was founded to publish the results of scientific research on the theory and practice of finance, accounting, taxation and other areas of economic science.

For researchers, lecturers, graduate students, students and everyone interested in research in the field of economics.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The journal is published in international scientometric databases, repositories and search engines: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Vernadsky National Library of Ukraine.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in international electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08201
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

During the reference to the materials of the scientific journal «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation» you need to use the transliterated title «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia».

© University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2020

ЗМІСТ

Агрес О. Г., Томашевський Ю. М.
BANCASSURANCE як вигідна модель співпраці банків і страхових компаній....13

Белінська Я. В., Дікарев О. І.
Криптовалюти: сутність, виникнення та закономірності поширення і ціноутворення....22

Борейко Н. М., Параниця С. П.
Фіскальний інтерес держави як об'єкт податкової безпеки....33

Гуріна Н. В.
Економічна сутність криптовалюти як методологічна передумова відображення її в бухгалтерському обліку....42

Гурочкіна В. В., Будзинська М. С.
Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств....52

Джрагацпанян В. А., Постикіна Є. Г.
Вплив державного боргу на фінансову безпеку країни....65

Дорош Н. І., Гергель К. О.
Бухгалтерський облік процесу ліквідації підприємства....77

Жибер Т. В., Солопенко Т. В.
Сутнісно-правові аспекти визначення складових показника ефективності бюджетної програми на прикладі фінансування вторинної ланки медичної допомоги....88

Краєвський В. М., Пінчук К. С.
Удосконалення управлінського обліку та внутрішньогосподарського контролю у будівництві....98

Ліщенко В. А.
Теоретичні основи грошово-кредитного регулювання економічного зростання....108

Новицький В. А.
Податкове стимулювання FinTech-інновацій у платіжних системах....117

Островерха Р. Е.
Підходи до розвитку бухгалтерського обліку як інформаційної бази управління....127

Паянок Т. М., Кричфалушій А. І.
Аналіз впливу політичної кризи на хлібопекарське виробництво України....139

Сторожук Т. М., Малинич Н. В., Пастух Д. Л.
Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства....148

Тельнов А. С., Решміділова С. Л.
Розвиток поведінкової економіки у прийнятті економічних рішень....160

Яворська О. Г.
Інформаційні елементи інтелектуального капіталу підприємства
в умовах цифрової економіки.....171

Яремчук І. В.
Внутрішній аудит ефективності використання бюджетних
коштів у закладах охорони здоров'я.....180

Шевчук О. А.
Особливості становлення та розвитку фінансів
об'єднаних територіальних громад в Україні.....190

СОДЕРЖАНИЕ

Агрес О. Г., Томашевский Ю. М.
Bancassurance как выгодная модель сотрудничества банков и страховых компаний....13

Белинская Я. В., Дикарев А. И.
Криптовалюта: сущность, возникновение и закономерности распространения и ценообразования....22

Борейко Н. М., Параниця С. П.
Фискальный интерес государства как объект налоговой безопасности....33

Гурина Н. В.
Экономическая сущность криптовалюты как методологическая предпосылка отражения ее в бухгалтерском учете....42

Гурочкина В. В., Будзинская М. С.
Циркулярная экономика: украинские реалии и возможности для промышленных предприятий....52

Джрагацпанян В. А., Постикина Е. Г.
Влияние государственного долга на финансовую безопасность страны....65

Дорош Н. И., Гергель К. А.
Бухгалтерский учет процесса ликвидации предприятия....77

Жибер Т. В., Солопенко Т. В.
Сущностно-правовые аспекты определения составляющих показателя эффективности бюджетной программы на примере финансирования медицинской помощи вторичного звена....88

Краевский В. Н., Пинчук Е. С.
Совершенствование управленческого учета и внутрихозяйственного контроля в строительстве....98

Лищенко В. А.
Теоретические основы денежно-кредитного регулирования экономического роста....108

Новицкий В. А.
Налоговое стимулирование FINTECH инноваций в платежных системах....117

Островерхая Р. Э.
Подходы к развитию бухгалтерского учета как информационной базы управления....127

Паянок Т. Н., Крычфалуший А. И.
Анализ влияния политического кризиса на хлебопекарское производство Украины....139

Сторожук Т. М., Малинич Н. В., Пастух Д. Л.
Влияние структуры капитала на финансовую устойчивость предприятия....148

Тельнов А. С., Решмидилова С. Л.
Развитие поведенческой экономики в принятии экономических решений....160

Яворская О. Г.
Информационные элементы интеллектуального капитала
предприятия в условиях цифровой экономики.....171

Яремчук И. В.
Внутренний аудит эффективности использования бюджетных
средств в учреждениях здравоохранения.....180

Шевчук О. А.
Особенности становления и развития финансов объединенных
территориальных общин в Украине.....190

CONTENTS

Agres O. H., Tomashevskyi Yu. M.
Bancassurance as a Profitable Model of Cooperation Between Banks and Insurance Companies....13

Belinska Ya. V., Dikarev A. I.
Cryptocurrencies: Essence, Origin and Regularities of Distribution and Pricing....22

Boreiko N. M., Paranytsia S. P.
The Fiscal Interest of the State as a Facility of Tax Security....33

Hurina N. V.
Economic Essence of Cryptovoluty as a Methodological Prerequisite for Its Reflection in Accounting....42

Hurochkina V. V., Budzynska M. S.
Circular Economy: Ukrainian Realities and Opportunities for Industrial Enterprises....52

Dzhragatspanian V. A., Postykina Ye. H.
The Impact of State Debt on the Country Financial Security....65

Dorosh N. I., Herhel K. O.
Accounting of Liquidation Processes of Enterprise....77

Zhyber T. V., Solopenko T. V.
Essential and Legal Aspects of Determining an Effectiveness Indicator of Budget Program Components by the Example of Secondary Level Medical Care Financing....88

Kraevsky V. M., Pinchuk K. S.
Improvement of Management Accounting and Internal Economic Control in Construction....98

Lishchenko V. A.
Theoretical Fundamentals of Cash and Credit Regulation of Economic Growth....108

Novytskyi V. A.
Fiscal Stimulation of FINTECH Innovations in Payment Systems....117

Ostroverha R. E.
Approaches to the Development of Accounting as an Information Basis for Management....127

Payanok T. N., Krychfalushii A. I.
Analysis of Influence of Political Crisis on a Panification is in Ukraine....139

Storozhuk T. M., Malynych N. V., Pastukh D. L.
The Effect of Capital Structure on the Financial Stability of the Enterprise....148

Telnov A. S., Reshmidilova S. L.
Development of Behavioral Economy is in Acceptance of Economic Decisions....160

Yavorska O. G.
Information Elements of the Intellectual Capital of the Enterprise
in the Conditions of Digital Economy.....171

Yaremchuk I. V.
Internal Audit of the Effectiveness of the Use of
Budgetary Funds in Health Care Institutions.....180

Shevchuk O. A.
Features of Formation and Development of Finances of the
United Territorial Communities in Ukraine.....190

УДК 657.1.012.1:336
JEL M40
DOI 10.33244/2617-5932.5.2020.42-51

Н. В. Гуріна,
к.е.н., доцент,
Університет ДФС України
e-mail: G-Nataliya@ukr.net
ORCID ID 0000-0001-9433-069X

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПЕРЕДУМОВА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

У статті представлені наукові позиції щодо облікового та економічного позиціонування криптовалют в Україні, узагальнено існуючі здобутки вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо дефініції поняття «криптовалюта», розмежовано поняття «криптовалюта», «гроші» та «електронні гроші».

За результатами проведеного дослідження запропоновано уточнене визначення поняття «криптовалюта», з метою раціональної побудови системи обліку визначено класифікаційні ознаки криптовалют і виокремлені їх особливості.

Ключові слова: *криптовалюта, нормативне регулювання операцій з криптовалютою, віртуальний актив, цифрова валюта.*

Н. В. Гурина. Экономическая сущность криптовалюты как методологическая предпосылка отражения ее в бухгалтерском учете

В статье представлены научные позиции по учетному и экономическому позиционированию криптовалюты в Украине, обобщены существующие достижения отечественных и зарубежных исследователей по дефиниции понятия «криптовалюта», разграничены понятия «криптовалюта», «деньги» и «электронные деньги».

По результатам проведенного исследования предложено уточненное определение понятия «криптовалюта», с целью рациональной организации учета определены классификационные признаки криптовалюты и выделены их особенности.

Ключевые слова: *криптовалюта, нормативное регулирование операций с криптовалютой, виртуальный актив, цифровая валюта.*

Постановка завдання. Основним завданням статті є дослідження сутності поняття «криптовалюта», її основних характеристик, виокремлення класифікаційних ознак криптовалюти для цілей бухгалтерського обліку.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. В умовах розвитку та удосконалення ІТ-технологій збільшуються обсяги операцій, пов'язаних з використанням електронних грошей. На сьогодні у світі нараховують близько 23,1 мільйона власників

© Гуріна Н. В., 2020

криптовалюти з різних країн, серед яких є й Україна. Зокрема, 2019 року 42 громадянами України було задекларовано криптовалюту. І хоча використання цифрової валюти є явищем з обмеженою сферою застосування, проте все більше суб'єктів розглядають її як об'єкт інвестування [4, с. 147]. Це дає підстави розглядати криптовалюту як об'єкт обліку й обумовлює необхідність дослідження її економічної сутності, класифікаційних ознак та особливостей з метою відображення інформації в системі бухгалтерського обліку і фінансовій звітності. Зростанню зацікавленості сприяє й той факт, що інформація про криптовалюту буде актуальною у разі оподаткування доходів, отриманих у результаті її використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблемних питань щодо економічної сутності криптовалют і відображення в обліку інформації про них здійснили В. Д. Базилевич, Я. В. Белінська, Р. Ф. Бруханський, Ф. Ф. Бутинець, З. С. Варналій, Н. О. Гура, І. А. Дерун, Н. І. Дорош, Л. Г. Ловінська, О. П. Новак, О. А. Петрик, О. М. Петрук, І. П. Склярук, І. В. Спільник, В. О. Шевчук, Т. В. Яцик та інші. Серед зарубіжних учених, які займалися дослідженнями питань щодо криптовалюти, можна виділити таких науковців, як: Ю. Брігхем, Д. Блейк, Б. Нідлз, Е. Хендріксен тощо.

Враховуючи тенденції розвитку і застосування криптовалют, а також нові можливості, які вони надають користувачам, питання сутності та відображення інформації в обліку про них залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поява особливого виду активу, який отримав назву «криптовалюта», стала однією з новацій останніх років, яка привертає до себе значну увагу як практиків, так і науковців.

Проте необхідно зазначити, що виникнення криптоактиву – це той випадок, коли нововведення випереджає законодавство, а тому офіційне придбання (виготовлення) та використання криптовалюти як об'єкта обліку залишається юридично неврегульованим [20, с. 295]. Крім того, основна увага приділяється саме технічним аспектам криптовалюти, таким як видобуток (майнінг) та її використання, а це, в свою чергу, заважає повним обсягом дослідити її економічну сутність.

Не є виключенням й Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [15], у якому зазначається, що «віртуальний актив – це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей». У наведеному визначенні відсутня конкретизація, які саме активи належать до складу віртуальних.

Дещо більше роз'яснень про складові віртуального активу можна отримати з проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами», у якому зазначається, що до віртуальних активів належать криптоактиви, токен-активи та інші віртуальні активи.

На сьогодні науковці дискутують між собою з приводу того, у складі якого з об'єктів обліку можна розглядати криптовалюту: нематеріальних активів, грошових коштів чи фінансових інструментів.

Досить часто відбувається ототожнення та взаємозаміна понять «гроші», «електронні гроші», «криптоактив», «криптовалюта», «віртуальний актив». Тому перш ніж розглядати

порядок відображення криптовалюти в обліку та звітності, необхідно визначитися з термінологією, спільними та відмінними рисами.

Незважаючи на те, що на законодавчому рівні трактування терміна «криптовалюта» відсутнє, він має велику різноманітність тлумачень.

Узагальнені результати дослідження трактування терміна «криптовалюта» подано в табл. 1.

Проаналізувавши дані табл. 1, необхідно відмітити, що переважна більшість науковців розглядає криптовалюту як цифрову валюту, наділену певними ознаками. А відповідно до Звіту Банку міжнародних розрахунків (Bank for International Settlements) «Digital currencies» під цифровою валютою (англ. – digital currency) розуміють актив, який представлений у цифровому вигляді та має певні грошові характеристики. Тож розберемося, чи можна вважати криптовалюту грошима.

Таблиця 1

Дефініції поняття «криптовалюта»

Джерело	Характеристика терміна
Офіційний сайт Bitcoin [12]	Цифрова валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки та перевірки транзакцій у своїй мережі. На відміну від традиційних валют, криптовалюта не вимагає від центрального банку чи будь-якого іншого централізованого органу влади забезпечення безпеки або підтримки контролю над грошовою пропозицією
Офіційний сайт Верховної Ради України [17]	Грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства
Белінська Я. В. [3, с. 13]	Криптовалюта – це децентралізована валюта із захистом від повторного використання, яка базується на досягненнях сучасної криптографії
Желюк Т., Бречко О. [7, с. 58]	Стабільний універсальний інструмент глобальних фінансових платежів і одночасно як фінансовий інструмент з високою капіталізацією є конкурентною формою міжнародного переливу капіталу
Вахрушев Д. С., Железов О. В. [5]	Криптовалюта – «особая разновидность электронных денег, функционирование которых основано на децентрализованном механизме эмиссии и обращении и представляющих собой сложную систему информационно-технологических процедур, построенных на криптографических методах защиты, регламентирующих идентификацию владельцев и фиксацию факта их смены»
Карчева Г. Т. [8, с. 28]	Віртуальна інноваційна валюта
Ковальчук Т., Паливода К. [9, с. 4]	Віртуальне джерело фіктивного капіталу
Лубенець І. [10]	Криптовалюта – це вид цифрової валюти, заснований на складних обчисленнях деякої функції, яку легко перевірити зворотними математичними діями, в основі емісії якої є принцип доказу виконання роботи «Proof-of-work»
Молчанова Е., Солодковський Ю. [16, с. 61]	Криптовалюта – фідуціарна цифрова валюта, валютний курс якої встановлюється на підставі вільно плаваючого режиму як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку центробанків

Продовження таблиці 1

Сословський В. Г., Косовський І. О. [11, с. 239]	Засіб розрахунків, який не має матеріальної форми, а існує у вигляді програмного коду, із застосуванням криптографічних методів захисту, випуск та облік якого частіше децентралізований та відомий учасникам розрахунків; а також системою платежів, яку утворюють одиниця розрахунку та операції з нею
Петрук О. М., Новак О. С. [13, с. 50]	Криптовалюта є «неперсоніфікованим платіжним інструментом та обертається поза межами банківської системи в електронному вигляді».
Дерун І. А., Склярук І. П. [6, с. 167, 169]	Криптовалюта – це децентралізована цифрова валюта, яка є публічно доступною у певній спільноті та є засобом накопичення вартості, може бути використана для придбання реальних товарів та послуг і підтримується технологією блокчейн; криптовалюта є цифровою валютою, яка не повною мірою відповідає всім характеристикам фіатних грошей
Яцик Т. В. [19, с. 387]	Криптовалюта (цифрова валюта) – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом та пропозицією

Джерело: складено автором, опрацювавши джерела [3; 5–13; 16; 17; 19].

Гроші – це загальновідома економічна категорія, під якими розуміють засіб платежу, який приймається в обмін за реалізовану продукцію, товари, виконані роботи, надані послуги.

В. Д. Базилевич під грошовими коштами розуміє «засоби, які перебувають у народному господарстві в готівковій і безготівковій формах і виконують функції засобів обігу, платежу і накопичення» [1, с. 145]. Тобто варто зазначити, що гроші – це актив, який наділений абсолютною ліквідністю.

Розглянемо детальніше, чи відповідає криптовалюта ознакам грошових коштів.

У сфері обміну гроші діють як засіб обігу. Криптовалюта як засіб обігу обслуговується біржами й обмінними пунктами. Багатьма країнами криптовалюта визнається як засіб обміну. Зокрема, у Японії біткойн є законним платіжним засобом, Швейцарський університет прикладних наук приймає оплату за навчання студентів у біткойнах, як оплату криптовалюту приймають такі компанії, як Microsoft, «The New York Times», «Tiger Direct», «CNN» та ін. В Україні близько 20 компаній дають можливість здійснити розрахунок криптовалютою за придбані товари чи отримані послуги. Тобто, здавалося б, криптовалюта цілком виправдовує себе як засіб обігу. Але під час виконання цієї функції виникають певні труднощі, зокрема нестабільність курсу відносно національних валют, яка призводить до виникнення валютного ризику, що виникає в результаті коливання курсу.

Проте, як зазначає В. М. Костюченко [19, с. 387], кожен з недоліків криптовалюти може бути розглянутий як перевага. Так, нестабільність курсу криптовалюти забезпечує максимальне виконання нею такої функції грошей, як функція засобу заощадження (накопичення), оскільки нестабільна вартість перетворює віртуальну валюту на інвестиційно привабливий актив. Але й тут є певні труднощі, які полягають у тому, що накопичення вартості активу у грошовому еквіваленті можливе лише у випадку, коли цінності є регуляторами кількості грошей в обігу [2, с. 31]. А враховувати обмеженість криптовалюти досить проблематично.

Оскільки характерною рисою грошей є їх ліквідність, тобто здатність вільно обмінюватися на будь-який товар, то їх розглядають як загальний еквівалент. Але щодо криптовалюти це не зовсім об'єктивно, враховуючи обмежену кількість компаній, готових проводити розрахунок за допомогою цифрової валюти.

Виділяють ще одну функцію грошей – «світові гроші», яка використовується під час проведення розрахунків між різними країнами. Як правило, таку функцію виконують долар або євро. Проте через відсутність інформації про емітента криптовалюта може виконувати лише роль посередника.

Одним з видів грошей є електронні гроші. Випуск та використання електронних грошей регламентуються ст. 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та Положенням про електронні гроші в Україні, де зазначається, що «електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі» [16].

Крім того, Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» визначено перелік операцій з електронними грошима, зокрема:

– випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк;

– випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти;

– банк має право випускати електронні гроші на суму, яка не перевищує суму отриманих ним грошових коштів;

– банк, що здійснює випуск електронних грошей, зобов'язаний погашати випущені ним електронні гроші на вимогу користувача [14].

Як бачимо, майже всі перераховані у Положенні [14] операції передбачають взаємодію емітента електронних грошей з банком, тоді як криптовалюта є «неперсоніфікованим платіжним інструментом та обертається поза межами банківської системи в електронному вигляді» [13, с. 50]. З усього вищенаведеного, можна зробити висновок, що криптовалюта не повною мірою відповідає всім основним характеристикам фідуціарних грошей.

Спробуємо визначитися чи можна розглядати криптовалюту у складі нематеріальних активів. Відповідно до П(С)БО 8 нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Під немонетарним активом розуміють усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей. У березні 2019 р. Комітетом з інтерпретації міжнародної фінансової звітності (IFRIC) був прийнятий документ Holdings of Cryptocurrencies, у якому зазначається, що криптовалюта, яка утримується власником, може вважатися нематеріальним активом, тоді як криптовалюта, яка призначена для продажу, належить до складу запасів. Але де гарантія, що криптовалюта, яка утримується власником, через деякий час не буде реалізована?

Тому, на нашу думку, з метою стандартизації характеристик криптовалюти її доцільно віднести до складу фінансових інструментів. Так, згідно з МСБО 32 під фінансовими інструментами розуміють «будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу в одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструменту капіталу в іншого суб'єкта господарювання». Відповідно до П(С)БО 13 до складу фінансових інструментів можна віднести: фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу та похідні фінансові інструменти.

Отже, за результатами проведеного дослідження, під криптовалютою пропонується розуміти вид фінансового активу, який існує у вигляді програмного коду та може бути використаний як засіб обміну або розрахунку за придбані товари чи надані послуги.

До особливостей криптовалюти можна віднести її децентралізацію та те, що її вартість формується під дією попиту і пропозиції, які залежать від зовнішніх чинників.

Це підтверджує той факт, що за березень 2020 року види криптовалюти втратили близько третини своєї вартості. Як зазначає ua.korrespondent.net, «…на крипторинок вплинув обвал котирувань акцій світових компаній і нафти на тлі пандемії коронавірусу і цінової війни між Росією і Саудівською Аравією». Крім вказаних особливостей, Я. В. Белінська виділяє такі властивості: «1) нематеріальність (вони містяться виключно в світовій мережі Інтернет); 2) непідконтрольність нікому (навіть самому винахіднику); 3) анонімність (власників виявити неможливо); 4) наявність вартісної основи (на майнінг біткоїнів витрачаються ресурси, але не людські, а комп'ютерні); 5) умовно обмежений ресурс завдяки введенню функції швидкості сумарно видобутих біткоїнів від часу, яка є обернено пропорційна, з часом падає і наближається до нуля. Максимальна кількість біткоїнів очікується обсягом 21 млн до 2025 року; 6) відкритість і доступність для кожного (будь-яка людина може простежити всі трансакції в процесі «майнінгу» будь-якого біткоїна)» [3, с. 13].

Перераховані особливості можна доповнити, відмітивши те, що криптовалюта не створюється органом, який виконує юрисдикційну функцію у сфері випуску грошей, а також те, що утримання криптовалюти не передбачає та не вимагає укладання договору між сторонами.

З метою раціональної побудови системи обліку було запропоновано класифікацію криптовалют (рис. 1).

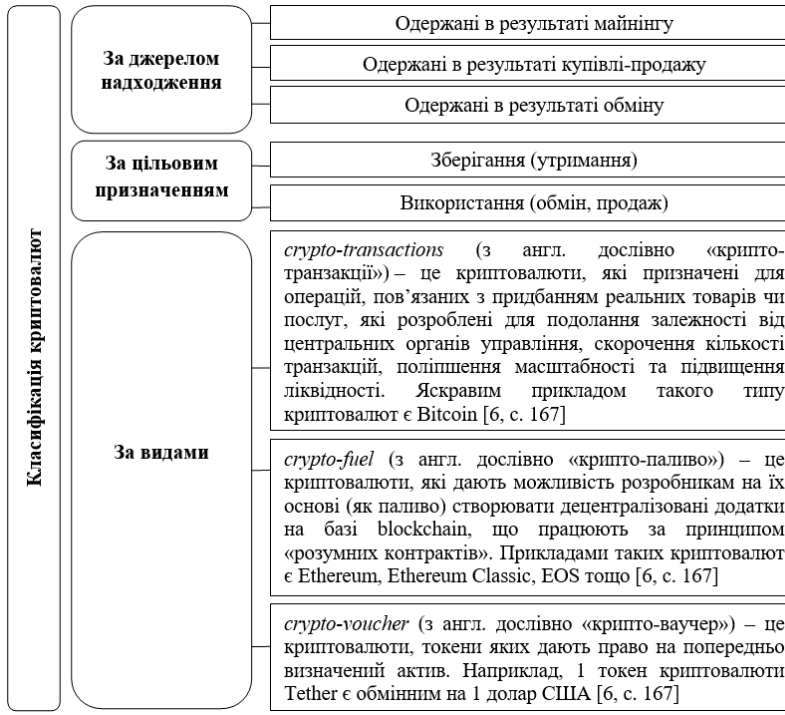

Рис. 1. Класифікація криптовалют

Джерело: запропоновано автором, опрацювавши [6, с. 167].

Запропонована класифікація криптовалют дасть змогу систематизувати облікову інформацію та підвищить оперативність обліку для забезпечення потреб управління.

Висновки. Під час визнання криптовалюти об'єктом бухгалтерського обліку можна виділити ряд проблем, зокрема: відсутність єдиного підходу до трактування поняття «криптовалюта», її класифікаційних ознак через велику кількість різновидів та мети використання.

Криптовалюту, на нашу думку, доцільно розглядати як вид фінансового активу, який існує у вигляді програмного коду та може бути використаний як засіб обміну або засіб розрахунку за придбані товари чи надані послуги.

З метою раціональної побудови системи обліку криптовалют запропоновано виокремити такі класифікаційні ознаки, як: за джерелом надходження, цільовим призначенням та видами.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей обліку криптовалют, відображенні інформації про них на рахунках бухгалтерського обліку, узагальненні у регістрах та формах звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Філософія економіки. Історія: монографія. К.: Знання, 2011. 1198 с.

2. Безверхий К., Кувшинова А. Криптовалюта: гроші чи мильна бульбашка? *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 1. С. 29–38.

3. Белінська Я. В. Феномен криптовалюти: сутність, механізм виникнення, проблеми використання. *Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 11–20.

4. Бруханський Р. Ф., Спільник І. В. Криптоактиви у системі бухгалтерського обліку та звітності. *Проблеми економіки*. 2019. № 2 (40). С. 145–156.

5. Вахрушев Д. С., Железов О. В. Криптовалюта как феномен современной информационной экономики: проблемы теоретического осмысления. *Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ»*. 2014. URL: https://naukovedenie.ru/PDF/127EVN514.pdf

6. Дерун І. А., Склярук І. П. Онтологічні аспекти сутності криптовалюти та її відображення в обліку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 11(39). С. 163–170.

7. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. № 3. С. 50–60.

8. Карчева Г. Т., Нікітчук С. М. Віртуальні інноваційні валюти як валюти майбутнього. *Фінансовий простір*. 2015. С. 24–30.

9. Ковальчук Т., Паливода К. Цифрова валюта як віртуальне джерело фіктивного капіталу. *Банківська справа*. 2014. № 1–2. С. 3–11.

10. Лубенець І. Огляд цифрових криптовалют. Блог експертів про фінанси. 2014. URL: http://www. prostoblog.com.ua/lichnye/byudzhet/obzor_tsifrovyh_k riptovalyut

11. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. *Міжнародна економічна політика.* 2014. № 1. С. 60–79.

12. Офіційний сайт Bitcoin. URL: https://bitcoin.org/uk/

13. Петрук О. М., Новак О. С. Сутність криптовалюти як методологічна передумова її облікового відображення. *Вісник ЖДТУ*. 2017. № 4 (82). С. 48–55.

14. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Національного банку України від 24 грудня 2010 р. за № 1336/18631 (зі змінами і доповненнями). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/z1336-10/paran19#n19

15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20

16. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон Україні від 05.04.2001 № 2346-III (зі змінами і доповненнями). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-142

17. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти / криптовалюти» Bitcoin від 10.11.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14

18. Сословський В. Г., Косовський І. О. Ринок криптовалют як система. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. 2016. № 2 (21). С. 236–246.

19. Яцик Т. В. Сутність криптовалюти та етапи її розвитку у фінансовому обліку. *Молодий вчений*. 2018. № 3. С. 385–390.

20. Яцик Т. В. Поняття криптоактивів у системі фінансового обліку. *Молодий вчений. Економічні науки*. 2019. № 2 (66). С. 295–298.

REFERENCES

1. Bazylevych, V. D., Il'in, V. V. (2011). Filosofiia ekonomiky. Istoriia [Philosophy of economics. History]. Kyiv: Znannia.

2. Bezverkhyj, K., Kuvshynova, A. (2018). Kryptovaliuta: hroshi chy mylna bulbashka? [Crypto-currency: money or soap bubble?]. *Bukhhalterskyj oblik i audyt*, (1), 29–38.

3. Belinska, Ya. V. (2018). Fenomen kryptovaliuty: sutnist, mekhanizm vynyknennia, problemy vykorystannia [Phenomenon crystals: satisfaction, mechanism of completion, use challenges]. *Ekonomichnyj visnyk. Seriia: Finansy, oblik, opodatkuvannia*, (2), 11–20.

4. Brukhanskyj, R. F., Spilnyk, I. V. (2019). Kryptoaktyvy u systemi bukhhalterskoho obliku ta zvitnosti [Crypto Assets in the System of Accounting and Reporting]. *Problemy ekonomiky,* (2 (40)), 145–156.

5. Vakhrushev, D. S., Zhelezov, O. V. (2014). Kryptovaliuta kak fenomen sovremennoj ynformatsyonnoj ekonomyky: problemy teoretycheskoho osmyslenyia [Cryptocurrency as a phenomenon of the modern information economy: problems of theoretical understanding]. *Ynternet-zhurnal «NAUKOVEDENYE»*. URL: https://naukovedenie.ru/PDF/127EVN514.pdf

6. Derun, I. A., Skliaruk, I. P. (2018). Ontolohichni aspekty sutnosti kryptovaliuty ta ii vidobrazhennia v obliku [The ontological aspects of the essence of cryptocurrency and its display in accounting]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», seriia «Ekonomika»*, (11(39)), 163–170.

7. Zheliuk, T., Brechko, O. (2016). Vykorystannia kryptovaliuty na rynku platezhiv: novi mozhlyvosti dlia natsional'nykh ekonomik [The use of cryptocurrencies on the payment market: new opportunities for national economies]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, (3), 50–60.

8. Karcheva, H. T., Nikitchuk S. M. (2015). Virtualni innovatsijni valiuty iak valiuty majbutnoho [Innovative virtual currency as a currency of the future]. *Finansovyj prostir*, (2(18)), 24–30.

9. Kovalchuk, T., Palyvoda, K. (2014). Tsyfrova valyuta yak virtualne dzherelo fiktyvnogo kapitalu [Digital currency as a virtual source of fictitious capital]. *Bankivska Sprava*, (1–2), 3–11.

10. Lubenets, I. (2014). Ohliad tsyfrovykh krypto valiut [Review of digital cryptocurrencies]. Bloh ekspertiv pro finansy. URL: http://www. prostoblog.com.ua/lichnye/byudzhet/obzor_ tsifrovyh_k riptovalyut

11. Molchanova, E., and Solodkovskyi, Yu. (2014). Hlobalna servisna pryroda suchasnykh kryptovaliut [The global service nature of modern crypto currencies]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka,* (1 (20)), 60–79.

12. Oficijnyj sajt Bitcoin [The official Bitcoin site]. URL: https://www.bitcoin.com/info/ bitcoinglossary

13. Petruk, O. M., & Novak, O. S. (2017). Sutnist kryptovaliuty yak metodolohichna peredumova yii oblikovoho vidobrazhennia [The essence of cryptanalytic as a methodological prerequisite accounting reflection]. *Visnyk ZhDTU – Journal IGTU*, (4(82)), 48–55.

14. Natsionalnyi bank Ukrainy. (24.12.2010). Polozhennia pro elektronni hroshi v Ukraini: Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy [Regulations on electronic money in Ukraine: Resolution of the National Bank of Ukraine]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/ z1336-10/paran19#n19.

15. Verkhovna Rada Ukrainy. (06.12.2019). Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyschennia: Zakon Ukrainy [About prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction: Law of Ukraine]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20

16. Verkhovna Rada Ukrainy. (05.04.2001). Pro platizhni systemy ta perekaz koshtiv v Ukraini: Zakon Ukraini [About payment systems and funds transfer in Ukraine: Law of Ukraine]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14 2

17. Natsionalnyi bank Ukrainy. (10.11.2014). Roziasnennia schodo pravomirnosti vykorystannia v Ukraini «virtualnoi valiuty/kryptovaliuty» Bitcoin [Clarification on the legality of using «virtual currency / cryptocurrency» Bitcoin in Ukraine]. URL: https://zakon.rada.gov. ua/laws/show/n0435500-14

18. Soslovskyj, V. H., Kosovskyj, I. O. (2016). Rynok kryptovaliut iak systema [Cryptocurrency market as a system]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, (2 (21)), 236–246.

19. Yatsyk, T. V. (2018). Sutnist kryptovaliuty ta etapy yii rozvytku u finansovomu obliku [The essence of cryptography and the stages of its development in financial accounting]. *Molodyi vchenyi*. (vol. 3 (55)), 385–390.

20. Yatsyk, T. V. (2019). Poniattia krypto-aktyviv u systemi finansovoho obliku [The concept of crypt assets in the financial accounting system]. *Molodyi vchenyi. Ekonomichni nauky*, (2 (66)), 295–298.

Nataliia V. Hurina, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Economic Essence of Cryptovoluty as a Methodological Prerequisite for Its Reflection in Accounting

The emergence of this type of asset as «cryptocurrency» can be considered one of the innovations of recent years, which attracts the attention of both practitioners and scientists.

However, it should be noted that the official acquisition (manufacture) and use of cryptocurrency as an object of accounting remains legally unregulated. In addition, research focuses on the technical aspects of cryptocurrency, such as mining and its use, which does not fully explore its economic essence as an object of accounting.

Accounting science and practice were not ready for the challenges of the crypto industry. To date, there is no clear method of cryptocurrency accounting at the legislative level. However, digital technologies and virtual markets continue to develop dynamically, and their developments – to be implemented in the practice of business entities.

The purpose of the study is to analyze such an economic phenomenon as cryptocurrency and the formation of appropriate methodological approaches to its accounting, which requires the identification of the object, the study of methods of its evaluation.

Methods: analysis, comparison.

The article examines the economic essence of the concept of «cryptocurrency», presents various scientific positions on accounting and economic positioning of cryptocurrencies in Ukraine, summarizes the existing achievements of domestic and foreign researchers on the interpretation of cryptocurrencies, distinguishes between «cryptocurrencies», «money» and «electronic money».

As a result of the study, it was proved that on a number of grounds cryptocurrencies do not meet the definition of «money». Using a functional approach to the interpretation of cryptocurrency as an object of accounting and methods of comparison and analogy, the order of its reflection as a kind of financial instruments is substantiated. In addition, in order to rationally build an accounting system, a classification of cryptocurrencies was proposed.

The results of the study will provide an opportunity to determine the valuation of cryptocurrency, the order of reflection of information about it on the accounts and generalization in the reporting forms.

Key words: *cryptocurrency, normative regulation of cryptocurrency operations, virtual asset, digital currency.*

Стаття надійшла до редакції 8 травня 2020 року